

Van niets tot wereldmacht.

Latijn heeft Europa voor de eerste maal verenigd.

Het ligt voor de hand dat wij Latijn nog steeds bestuderen: de Romeinen hebben als eersten in West-Europa een groot rijk hebben gesticht en hun beschaving en taal over de toenmalige wereld verspreid. Zij hebben ervoor gezorgd dat Europa op een bepaalde manier één werd, doordat overal Latijn gesproken en begrepen werd en de Romeinen hun bestuur en

rechtspraak in heel West-Europa verspreid hebben. Tot in de twintigste eeuw was het Latijn zelfs nog op universiteiten de wetenschappelijke taal en werd er soms nog in het Latijn onderwezen.

Een mythisch begin

Des te meer bewondering voor die Romeinen krijg je, als je ziet hoe alles begonnen is.

Volgens de overlevering is de oorsprong van Rome Troje geweest. Rond 1200 voor Christus zouden Grieken de stad Troje die op de kust van de Dardanellen ligt, hebben aangevallen en verwoest. Aanleiding van deze oorlog was het huwelijk van de godin Thetis, moeder van Achilles, en Peleus, een Griekse koning. Alle goden waren op die bruiloft uitgenodigd behalve de godin van de ruzie, Eris. Toen zij ontdekt had dat ze als enige niet uitgenodigd was, gooide ze een gouden appel met het opschrift 'VOOR DE MOOISTE GODIN' in de feestruimte. Eerst claimden alle godinnen die appel. uiteindelijk bleven Iuno, de vrouw van Iuppiter, Minerva, Juppiters dochter en Venus, de godin van de liefde over. Zij eisten van Juppiter dat hij die appel aan een van hen toewees.

Juppiter was verstandig en verwees ze naar een prins van Troje, Paris die ook wel Alexandros heette: hij had verstand van vrouwen. Paris wees de appel aan Venus toe, omdat zij hem de mooiste vrouw op aarde beloofd had: Helena, vrouw van Menelaos, koning van Sparta. Toen Paris onder Afrodite's bescherming naar Griekenland was gevaren, het hart van Helena had veroverd en haar naar Troje had meegenomen, deed Helena's echtgenoot, Menelaos een beroep op zijn broer, Agamemnon, koning van Mykene en op alle andere koningen om hem te helpen. De Grieken verenigden zich en voeren naar Troje. Daar voerden ze tien jaar oorlog. Ze namen uiteindelijk met het houten paard, een list van de slimste Griekse held Odysseus (ingegeven door Minerva) Troje in.

Hadden de Grieken Troje niet verwoest met het houten paard, dan zou Rome nooit gesticht zijn. Onder de paar overlevenden van de enorme slachtpartij bevond zich de Trojaanse prins Aeneas. Hij was de zoon van een sterfelijk mens Anchises en een godin, niemand minder dan Venus, de godin van de liefde. Aeneas had de opdracht van de goden gekregen hen in veiligheid te brengen over zee.

Aeneas met vader en zoon Iulus.

Aeneas was een vroom (**pius**) man en gehoorzaamde de goden. Hij ging met wat er over was van de Trojanen met schepen over zee. Hij moest in het Avondland (**Hesperia**) een nieuwe stad stichten. Zijn tocht verliep niet zo gemakkelijk. Iuno wilde niet dat Aeneas Italia, het Avondland, zou bereiken. Ze wist dat Rome ooit de door haar beminde stad **Carthago** zou verwoesten.

Carthago werd namelijk (volgens de mythe) juist op dat moment gesticht¹ door Dido. Dido was met trouwe aanhangers uit Tyrus, een stad in Phunicië², gevlucht. Haar man Sychaeus was namelijk door haar broer Pygmalion vermoord. Dido en haar aanhang hadden zich op de kust van Afrika neergelaten en was het latere Carthago aan het stichten.

Iuno zorgde ervoor dat Aeneas terecht kwam op de kust van Carthago en ze maakte een deal met Venus: Aeneas en Dido zouden iets met elkaar krijgen. Maar ook Iuno kon niets aan het **fatum**, het lot, doen. Het was voorbestemd dat Aeneas Italia zou bereiken en dat zijn nakomelingen Rome zouden stichten. Zelf heeft Aeneas, nadat hij in Italië geland was met Lavinia, de dochter van koning Latinus, de stad Lavinium ten zuiden van het latere Rome gesticht.

Het begin van Rome

Vierhonderd jaar na de landing van Aeneas in Italia stichtten Romulus en Remus Rome op de heuvel de Palatijn. Deze heuvel lag bij een doorwaadbare plaats van de Tiber en langs dat punt leidde de drukke zoutweg, de Via Salaria, naar de zee. Op de Palatijn zijn de resten van een dorp aangetroffen uit die tijd. De eerste tijd was Rome niet meer dan een dorp, geleid door inheemse koningen. Pas toen de Etrusken, een

volk ten noorden van Rome aan de andere kant van de Tiber, de macht in Rome kregen, werd Rome een stad.

¹ Dit is niet juist. Carthago is pas rond 800 voor Christus, dus 400 jaar na Troje gesticht.

² het huidige Libanon.

De naam Rome stamt ook van de Etruscische naam **Ruma**. Die Etruscische koningen heersten in Rome van circa 600 tot 510 voor Christus.

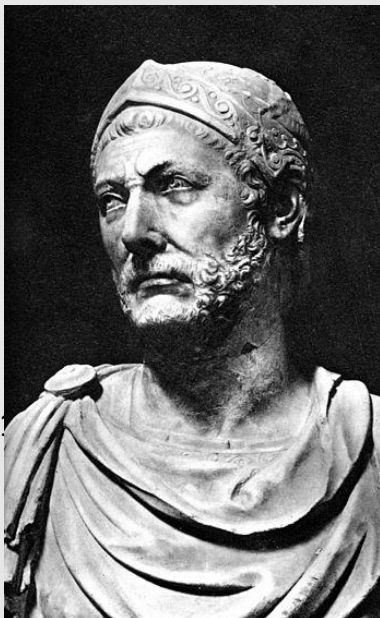
De laatste koning, Tarquinius Superbus, is uiteindelijk verjaagd wegens tiranniek gedrag van hemzelf en zijn kinderen. De Etruscische koningen waren er namelijk toe overgegaan de vrijgeboren Romeinen als slaven voor bouwwerkzaamheden te gebruiken. De zoon van Tarquinius Superbus, Sextus Tarquinius, had het zelfs gewaagd Lucretia, de vrouw een Romeinse edelman, te verkrachten.

De Romeinse republiek

Toen de koningen verjaagd waren, werd een republiek gesticht. In plaats van een koning aan het hoofd van de staat werden er twee gekozen **consuls** (premiers) gekozen. Zij deelden de macht en bleven één jaar in functie. De nieuwe staat bond de strijd aan met de Etrusken en de Italische stammen, ook de eigen Latijnse stam. Het duurde lang voordat Rome de heerschappij in Italia eindelijk had. Pas in de eerste eeuw voor Christus kun je zeggen dat heel Italia met Rome een eenheid was.

De totstandkoming van het Romeinse rijk

Intussen breidde Rome wel de macht uit buiten Rome, eerst in het westelijk deel van de Middellandse zee. Na drie zeer zware oorlogen met vooral de **Carthagers en met name hun generaal Hannibal** in de derde eeuw hadden ze het hele gebied in het westen rond de Middellandse Zee veroverd.

Hannibal, de generaal van de 2^e Punische oorlog, 218-201 v. Chr.

In de tweede eeuw voor Christus wisten ze snel heel het oosten te veroveren.

Caesar veroverde Gallia, kwam zelfs in Germania en Brittannia.

Zijn adoptiefzoon **Octavianus** die later keizer **Augustus** (de Verhevene) genoemd werd, wist heel sluw alle macht in handen te krijgen en de Romeinse republiek werd tijdens zijn leven langzaam een keizerrijk. Het werd definitief een keizerrijk toen bij zijn dood zijn adoptiefzoon **Tiberius** zijn macht en positie erfde. Uiteindelijk

is het Romeinse rijk onder keizer Traianus eind eerste en begin tweede eeuw tot zijn grootste omvang gekomen.

Het verval en de ondergang van het Romeinse rijk

In de tweede eeuw begon de ellende. Vooral onder keizer **Marcus Aurelius**, de filosoof op de troon, probeerden Germanen Italia binnen te dringen.

Marcus Aurelius

Daarna trokken de Romeinen zich steeds verder terug uit het noorden, omdat de Germanen oprukten. Intussen had keizer **Diocletianus** (circa 300) het Romeinse rijk in tweeën verdeeld: het oosten en het westen. Het West-Romeinse rijk viel in 476, toen **Odoaker** Rome innam en de laatste keizer **Romulus** afzette. Het Oost-Romeinse rijk bleef duizend jaar langer bestaan, maar werd in de tijd gereduceerd tot een ministaatje rond de hoofdstad Constantinopel. Dat werd door de Turken in **1473** ingenomen.

Door de inname van Constantinopel vluchtten de geleerden met al hun bewaarde Griekse teksten naar het westen. Zo kwam de Griekse literatuur bij ons terecht.

Opdracht 2.

Zoek de antwoorden eventueel op internet.

1. Wat is een andere naam voor Troje?
2. Waarom zijn de Grieken tegen Troje te velde getrokken en hebben ze Troje verwoest?
3. Wat is het Parisoordeel?
4. Welke Griek kwam op het idee het houten paard te bouwen? Welke godin had hem dat idee trouwens ingegeven?

5. Welke stad stichtte Aeneas in Italia?
6. Met wie trouwde hij daar en wie was zijn schoonvader?
7. Van welk volk is zijn schoonvader de naamgever?
8. Wie stichtte de stad Carthago?
9. Waarom is juist op de Palatijn de stad Rome gesticht? Rome lag namelijk op een economisch strategisch punt.
10. Beschrijf het tiranniek/despotisch gedrag van Tarquinius Superbus.
11. Welke misdaad heeft zijn zoon begaan? Hoe heette die zoon?
12. Waarom waren er in Rome twee consuls? Hoe lange duurde de ambtsperiode van die consuls?
13. Waar kwamen de Carthagers oorspronkelijk vandaan?
14. Hoe heette Octavianus later? Wat betekent die latere naam?
15. Maak een tijdlijn van de ontwikkeling van het Romeinse rijk vanaf het begin (de val van Troje) tot en met de val van Constantinopel.